

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

С Т А Н Д А Р Т

**ЗА ОБУЧЕНИЕ НА КАНДИДАТИ ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА ПРАВОСПОСОБНОСТ ЗА
УПРАВЛЕНИЕ НА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА ОТ
КАТЕГОРИЯ “B1”**

София, 2012 г.

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Този стандарт определя държавните изисквания, отнасящи се до организацията, провеждането и контрола на обучението и съдържанието на изпита на лицата, желаещи да придобият правоспособност за управление на моторни превозни средства (МПС) от категория "В1".

1.2. Този стандарт се прилага задължително от лицата, получили, разрешение за обучение на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория "В1".

1.3. Стандартът е съобразен с изискванията на:

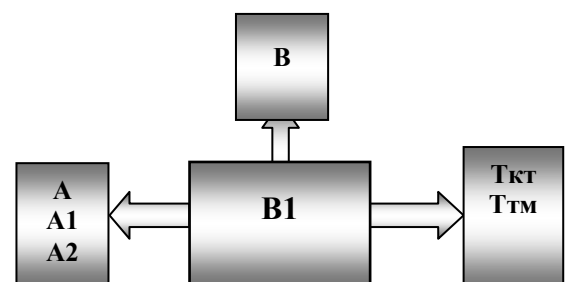
- Директиви 91/439, 2000/56 и 2006/126 на Европейския съюз (ЕС), относно свидетелствата за управление;
- Закона за движението по пътищата (ЗДвП);
- Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО);
- Закона за народната просвета;
- Наредбата по чл.152, ал.1, т.2, ЗДвП (Наредба № 36 за изискванията за психологическа годност и условията и реда за провеждане на психологическите изследвания на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС, на водачи на МПС и на председатели на изпитни комисии);
- Наредбата по чл.152, ал.1, т.3, ЗДвП (Наредба № 37 за условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС и условията и реда за издаване на разрешение за тяхното обучение);
- Наредбата по чл.152, ал.1, т.4, ЗДвП (Наредба № 38 за условията и реда за провеждането на изпитите на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС и реда за провеждане на проверочните изпити);
- Наредбата по чл.152, ал.1, т.1, ЗДвП (Наредба № 39 за изискванията към водачите на МПС от различните категории и подкатегории).

2. ПРАВА НА ЛИЦАТА, ПРИТЕЖАВАЩИ ПРАВОСПОСОБНОСТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА МПС ОТ КАТЕГОРИЯ "В1"

2.1. Лице с правоспособност за подкатегория "В1" има право да управлява три- и четириколесни МПС с електрозадвижване или с двигател с вътрешно горене с работен обем над 50 куб. см и с конструктивна максимална скорост над 45 км/ч, чиято маса без товар не надвишава 400 kg или 550 kg за превозни средства, предназначени за превоз на товари (без масата на акумулаторните батерии при електрическо задвижване) и които имат максимална нетна мощност на двигателя не повече от 15 kW.

2.2. Лице с права за управление на МПС от категория "В1" има право да управлява и МПС от категория "АМ".

2.3. Надграждайки придобитите за категория "В1" знания, умения и поведение, чрез съответното за категорията обучение и след успешното полагане на съответните изпити, може да се придобие правоспособност за управление на МПС от категориите "А", „А1", „А2" "В" и "Т" (колесен трактор или трамвайна мотриси) (фиг. 1).

фиг. 1

2.4. Придобитата правоспособност за управление на МПС от категория "В1" дава възможност за задоволяване на лични потребности и за професионална реализация, чрез заемане на длъжности, изискващи притежаването на тази правоспособност.

3. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРАВОСПОСОБНОСТ

3.1. Кандидатът за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория „В1” трябва:

- да е на възраст не по-малко от 17 години;
- да отговаря на изискванията за физическа годност, определени в Наредбата по чл.152а ЗДвП;
- да е завършил основно образование.

3.2. При започване на обучението кандидатът трябва да е на възраст не по-малко от 16 години и 9 месеца, а за обучение по държавна поръчка в системата на средното образование – не по-малко от 16 години.

3.3. Кандидат, загубил правоспособността си за управление на МПС по реда на чл. 157, ал. 4 ЗДвП, подлежи на изследване за психологическа годност. Ако при това изследване се установи, че не отговаря на изискванията, определени с Наредба № 36 той не се допуска до обучение.

3.4. Когато по време на обучението или при изпита се установят признаци, че кандидатът за придобиване на правоспособност не отговаря на изискванията на Наредба № 36 и Наредбата по чл. 152а, ЗДвП, кандидатът трябва да премине съответно психологическо изследване или медицински преглед. Когато се установи, че кандидатът не отговаря на изискванията, обучението се прекратява или той не се допуска до изпит.

4. ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ НА УСЛОВИЯТА, ПРИ КОИТО ВОДАЧЪТ УПРАВЛЯВА МПС ОТ ПОДКАТЕГОРИЯ “В1”

Условията, при които водачът управлява МПС от категория „В1” се характеризират със следните особености:

- непрекъсната промяна на пътнотранспортната обстановка;
- сложни пътни условия, с голямо разнообразие на използваните средства за организация и регулиране на движението, динамичност на транспортните потоци и други;
- интензивно движение по пътищата, с наличието на “върхови” часове в натоварването, задръствания, извънредни обстоятелства и други;
- необходимост от едновременно възприемане на голям брой сигнали и обекти;
- многобройни и разнообразни дразнители, които изискват бързо превключване на вниманието;
- преобладаващо седящо положение със сгънато тяло;
- постоянно протегнати напред ръце, което затруднява дишането и нарушава нормалната циркулация на кръвта;
- еднообразно положение на тялото на водача, което води до ускорено настъпване на умора;
- при продължително време на управление се намалява общата двигателна дейност на водача и се натоварват само определени мускулни групи, което изисква осигуряването на почивки за водача;
- риск от злополуки.

5. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

5.1. Глобалната цел е обучаваният да придобие знания и умения за безопасно управление на превозното средство и поведение, с което да не застрашава живота и

здравето на хората, да не създава опасност за движението, да не причинява имуществени вреди и да опазва околната среда.

5.2. Конкретните цели на обучението са придобиване на знанията, уменията и поведението за безопасно управление, съгласно изискванията към водачите на МПС, определени в Наредба № 39.

5.2.1. По време на обучението кандидатът трябва да придобие знания за:

- различните видове пътища и техните характеристики;
- правилата за движение по пътищата (за предимство, забрани, ограничения на скоростта и т.н.);
- разпоредбите, отнасящи се до сигнализацията с пътни знаци, светлинни сигнали, пътна маркировка и другите средства, използвани за регулиране на движението по пътищата;
- основните принципи, свързани с определяне на безопасната дистанция между превозните средства, спирачния път и сцеплението с пътя при различни метеорологични условия, състояние на пътното платно и часове на денонощието;
- рисковете, свързани с управлението на МПС при различни състояния на пътното платно и по специално зависимостта им от метеорологичните условия и различните часове на денонощието;
- значението за безопасността на движението на бдителността на водача и съобразяването с действията на другите участници в движението;
- значението за безопасността на движението на психомоторните функции (усещане, преценка и вземане на решение) и по-специално на времето за реакция и промените в поведението на водача, свързани с въздействието на алкохол, наркотици и медикаменти, емоционални състояния и преумора;
- рисковете, свързани с агресивното поведение (обусловено от нетърпение, раздразнение, враждебност и/или стремеж за икономия на време и други);
- рисковете, свързани с характерните особености в поведението на другите участници в движението и особено на най-уязвимите, каквито са децата, пешеходците, лицата с намалени двигателни възможности и велосипедистите;
- рисковете, свързани с движението по пътищата на различни видове превозни средства и различния обхват на видимостта, която имат техните водачи;
- изискваните документи, във връзка с използването на МПС;
- предпазните мерки, които трябва да вземе при слизане от превозното средство;
- основните възли, агрегати и уредби на превозното средство, свързани с безопасността на движението – водачът трябва да знае най-често срещаните технически неизправности по кормилната уредба, спирачната уредба, гумите, фаровете, пътепоказателите, светлоотразителите, огледалата за виждане назад и други, свързани с безопасността на движението;
- оборудването на автомобила във връзка с безопасността на водача и пътниците (активна и пасивна безопасност);
- факторите за сигурност, свързани с МПС, товара и превозваните пътници;
- причините за пътнотранспортните произшествия и правилата за поведение на водача в случай на пътнотранспортно произшествие – поставяне на предупредителни знаци, съобщаване за произшествието и други действия, и мерките, които трябва да вземе, ако това се налага, за да помогне на пострадалите при произшествието;
- правилата за експлоатация на автомобила, свързани с опазването на околната среда и оптималната консумация на гориво.

5.2.2. По време на обучението кандидатът трябва да придобие умения:

- да подготвя автомобила и прикаченото към него ремарке, ако има такова, като:

- проверява състоянието на гумите, фаровете, светлоотразителите, уредбата за управление, спирачната уредба, устройството за звуков сигнал, пътепоказателите и другите устройства, които имат значение за безопасността на движението;
  - извършва необходимото регулиране на седалката;
  - нагласява огледалото за виждане назад и поставя предпазния си колан;
  - проверява затварянето на вратите.
- да използва уредите за управление на автомобила – кормилно колело, педалите на газта, на съединителя, на спирачката и лоста за превключване на предавките, като:
    - пуска в ход двигателя и потегля плавно, както на равен терен, така и при изкачване или спускане по наклони;
    - ускорява до достигане на подходяща скорост и поддържа необходимата траектория, включително при смяна на предавките;
    - управлява автомобила при минимален разход на гориво и опазва околната среда;
    - поддържа необходимата траектория и съобразява скоростта на движение на автомобила при завиване наляво или надясно и при движение в тесни пространства;
    - спира плавно, на определено място /пред определена линия/, а когато е необходимо използва максималните възможности за спиране на автомобила;
    - при движение назад, поддържа необходимата траектория и дистанция;
    - при завиване в обратна посока използва движения напред и назад;
    - паркира автомобила /успоредно, под ъгъл или перпендикулярно на посоката на движение/, движейки се напред или назад, на хоризонтален път и при наклон;
    - преценява безопасния спирачен път при различна скорост и състояние на пътната настилка, при управление на превозно средство със и без система против блокиране на колелата;
  - да използва допълнителното оборудване на автомобила - стъклоумивателното устройство и стъклочистачките, вентилатора за изсушаване (обдухване) на стъклата, осветлението и др.

5.2.3. По време на обучението кандидатът трябва да придобие практически опит, който да му позволява безопасно:

- да напуска мястото на паркиране;
- да заема съответната пътна лента и се движи със скорост, съобразена с пътната обстановка и трасето на пътя;
- да поддържа необходимата дистанция между превозните средства;
- да преминава покрай спрени превозни средства или препятствия по пътя;
- да се разминава с другите участници в движението, включително и на стеснени участъци от пътя;
- да изпреварва други превозни средства;
- да приближава и преминава през кръстовище, включително и такова с кръгово движение, тунел и пътен възел;
- да приближава и преминава през жп прелез, зоната на спирка на превозните средства за обществен превоз на пътници, пешеходна пътека;
- да навлиза на автомагистрала, използвайки лентата за ускоряване и да излиза от автомагистрала, използвайки лентата за забавяне (при възможност);
- да променя посоката на движение, завивайки надясно и наляво на кръстовище или при напускане на платното за движение.

5.2.4. В резултат на обучението кандидатът за придобиване на правоспособност, трябва да има следното поведение:

- да спазва законовите разпоредби и по-специално тези, които имат за цел недопускане на пътнотранспортни произшествия и осигуряване безопасност на пътното движение;

- да предвижда и разпознава опасните ситуации в пътното движение, да преценява тяхната сериозност и да реагира адекватно при възникването им;
- да владее моторното превозно средство, което управлява така, че да не създава опасни ситуации;
- да открива техническите неизправности, които застрашават безопасността на движението и взема съответните за това мерки;
- да се съобразява с всички фактори, които влияят върху неговото поведение, за да осигурява във всеки момент от управлението на превозното средство условия за максимална сигурност;
- да не застрашава сигурността на участниците в движението и да бъде внимателен и предпазлив към уязвимите участници, каквито са пешеходците и водачите на двуколесни пътни превозни средства;
- да контактува с останалите участници в движението чрез позволените от закона начини;
- да спазва нарежданията на органите, които регулират и контролират движението;
- да проявява уважение към другите участници в движението.

6. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ОБУЧЕНИЕТО

6.1. Обучението е изградено на модулен принцип и се извършва по единна за категорията учебна документация.

6.2. Обучението е теоретично и практическо.

6.3. Теоретичното обучение включва модул ТО-1 “Безопасност на движението по пътищата” и модул ТО-2 “Общо устройство на МПС”

Практическото обучение включва модул ПО “Управление на МПС”.

6.4. Обучението, което трябва да премине и изпитите, които трябва да положи обучаваното лице, са в зависимост от правоспособността, която притежава (фиг. 2).

фиг. 2

6.5. Лицата, които за първи път кандидатстват за придобиване на правоспособност за управление на МПС или имат правоспособност за управление на МПС от категория „АМ”, преминават обучение, което обхваща съдържанието на трите модула (ТО-1, ТО-2 и ПО) и полагат вътрешен теоретичен изпит и вътрешен практически изпит.

6.6. Лицата, които кандидатстват за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория „В1” и имат правоспособност за управление на МПС от категория „А”, „А1”, „А2” или категория „Т” („Ткт” или „Ттм”), преминават обучение, което обхваща само съдържанието на модулите ТО-2 “Общо устройство на

МПС” и ПО “Управление на МПС”, и полагат вътрешен теоретичен изпит и вътрешен практически изпит.

6.7. Лицата, загубили правоспособността си за управление на МПС от категория “В1” по реда на чл. 157, ал. 4 от ЗДВП преминават обучение, което обхваща само съдържанието на модул ТО-1 “Безопасност на движението по пътищата” и полагат вътрешен теоретичен изпит.

6.8. Обучението по модула ТО-1 “Безопасност на движението по пътищата” се провежда в учебен кабинет, а по модула ТО-2 “Общо устройство на МПС” – в учебен кабинет и при учебен автомобил. В кабинета за всеки обучаван трябва да е осигурено работно място съгласно изискванията на Наредба № 37 и възможност за работа със съответните учебни материали и помагала.

Кабинетът трябва да е оборудван с материали за онагледяване на учебния процес, съгласно изискванията на настоящия стандарт.

6.8а. Лицата, които притежават правоспособност за управление на МПС от категория “В1” без педал на съединителя (в свидетелството за управление на МПС срещу тази категория е вписан код 78) и кандидатстват за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория В1 без ограничение, преминават обучение, което обхваща само съдържанието на групите умения 5, 6, 7 и 8 от цел 2 “Работа с органите за управление и маневриране с автомобила” от модул ПО “Управление на МПС” и полагат вътрешен практически изпит.

6.9. След провеждане на обучението по модул ТО-1 “Безопасност на движението по пътищата”, обучаваният трябва да притежава знания за:

- видовете превозни средства, различните участници в движението и пътища, по които те се движат;
- средствата използвани за сигнализиране и регулиране на движението по пътищата;
- правилата за движение по пътищата;
- факторите, които оказват влияние върху поведението на водачите;
- задълженията и отговорностите на водачите на превозните средства;
- правилата за поведение на водача при пътнотранспортно произшествие.

6.10. След провеждане на обучението по модул ТО-2 “Общо устройство на МПС” обучаваният трябва да притежава:

- знания за основните възли, агрегати и уредби на автомобила свързани с безопасността на движението, тяхното разположение и предназначение;
- умения за извършване на задължителните ежедневни прегледи и основни операции, за да се поддържа технически изправен автомобил;
- знания за основните правила по техника на безопасност.

6.11. Задължителното теоретично обучение приключва след преминаване на предвиденото в съответните модули учебно съдържание.

6.12. Обучението по практическия модул ПО “Управление на МПС” се провежда на учебна площадка и на пътища в населено и извън населено място и на автомагистрала (при възможност), с автомобил, специално пригоден за целта, съгласно изискванията на Наредба № 37.

6.13. По време на практическото обучение, кандидатът полага междинен изпит за определяне ефективността на обучението.

6.14. След провеждане на обучението по модул ПО “Управление на МПС” обучаваният трябва да притежава знания и умения за:

- подготовка на автомобила за безопасно управление;
- работа с органите за управление и маневриране с автомобила;

- безопасно управление на автомобила при различни пътни условия.

6.15. Задължителното практическо обучение приключва след преминаване на предвиденото в модула учебно съдържание.

7. ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ДОКУМЕНТАЦИЯ, ИЗПОЛЗВАНА ПРИ ОБУЧЕНИЕТО

Всяко лице, притежаващо разрешение за обучение, е длъжно да води и издава следните документи:

7.1. „Регистър на кандидатите за придобиване на правоспособност” - Приложение № 1 (размери не по-малки от 340 x 240 мм).

Кандидатите се записват последователно, по реда на приемането им за обучение и/или явяване за изпит. Номерацията е във възходящ ред, като за всяка календарна година номерацията започва отначало.

Всеки регистър се заверява с подпис и печат от лицето, получило разрешение за обучение и от съответния областен отдел „Контролна дейност – ДАИ” (ОО „КД-ДАИ”). Той се съхранява 5 (пет) години след последното вписване.

При прекратяване на дейността “обучение на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС” преди този срок, регистърът се предава за съхранение в съответния ОО „КД-ДАИ”.

7.2. “Учебен дневник за теоретично обучение” - Приложение № 2 (формат не по-малък от А5).

Всеки дневник се заверява с подпис на ръководителя и печат на учебния център и се съхранява 2 (две) години след последното вписване.

7.3. Месечен график на занятията в кабинета по теоретично обучение - Приложение № 3 (формат не по-малък от А4).

В графика, в дните и часовете, в които ще се провежда теоретично обучение, се посочва номера на групата, с която ще се провежда обучението.

Графикът се поставя на видно и достъпно по всяко време място и може да се сваля след изтичане на последния ден от месеца.

7.4. „Учебен картон” на кандидата за придобиване на правоспособност за управление на МПС - Приложение № 4 (формат не по-малък от А5).

Учебният картон се издава от учебния център и се съхранява 2 (две) години.

7.5. “Учебна книжка” на кандидата за придобиване на правоспособност за управление на МПС - Приложение № 5 (формат не по-малък от А5).

Учебната книжка се издава от учебния център.

7.6. “Удостоверение за допускане до теоретичен изпит”, съгласно Наредба № 37 - Приложение № 6 (формат А5).

7.7. “Удостоверение за допускане до практически изпит”, съгласно Наредба № 37- Приложение № 7 (формат А5).

Формата и съдържанието на използваните документи по т. 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.6 и 7.7 трябва да бъде съгласно съответните приложения.

8. ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОБУЧЕНИЕТО

Обучението на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС се организира и провежда в учебни центрове, отговарящи на изискванията на Наредба № 37.

8.1. Задължителното обучение, на което подлежат кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС, се провежда в присъствена форма.

8.2. Обучението за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория "В1" може да започне най-рано 3 месеца, преди кандидатът да е навършил 17-годишна възраст.

Обучението по държавна поръчка в системата на средното образование на кандидатите за придобиване на правоспособност, може да започне една година преди да са навършили 17-годишна възраст.

8.3. Преди започване на обучението, на всеки кандидат за придобиване на правоспособност се издават учебен картон и учебна книжка. Те се номерират с номера, под който кандидатът е записан в регистъра по т.7.1. и се заверяват с подпис на ръководителя и печат на учебния център.

На кандидатите, които не подлежат на задължително обучение се издава само картон на обучавания.

8.4. Обучението може да започне с модул ТО-1 "Безопасност на движението по пътищата" или с модул ТО-2 "Общо устройство на МПС".

8.5. По модулите ТО-1 "Безопасност на движението по пътищата" и ТО-2 "Общо устройство на МПС", обучението може да се организира групово или индивидуално. Индивидуално обучение започва в дни, различни от тези, в които започва груповото обучение.

8.6. При груповото обучение в една група се включват до 16 лица. Когато кандидат е отсъствал от някоя от темите, той може да премине обучението допълнително - с друга група или като индивидуално обучение.

8.7. Провеждането на индивидуално теоретично обучение се допуска след писмено уведомяване на началника на съответния ОО „КД-ДАИ“, като се съобщават имената на кандидата и датите и часовете, на които ще се провежда обучението за следващите седем дни.

8.8. Учебните занятия се обявяват предварително в месечния график на кабинета, в който ще се провеждат.

Най-късно на първото занятие на всяка учебна група, в графика се отбелязват датата и часовете на неговото провеждане. Не по-късно от следващия ден на това занятие в графика се нанасят занятията за следващите седем дни.

В графика се вписват и датите и часовете, на които ще се провежда индивидуално обучение.

При необходимост от промяна в графика, тя се обявява, преди провеждане на занятието, което се отлага. За целта в графика се вписва забележка, заверена с подпис на ръководителя и печат на учебния център.

8.9. Обучението по модул ПО "Управление на МПС" е само индивидуално.

8.10. Обучението по модул ПО "Управление на МПС" започва, след като на обучавания са преподадени първите седем теми от учебното съдържание по модул ТО-1 "Безопасност на движението по пътищата" и учебното съдържание на модул ТО-2 "Общо устройство на МПС", което се удостоверява в учебния картон.

8.11. Теоретичното обучение не може да надвишава 6 учебни часа за денонощие.

8.12. Теоретичното обучение по модул ТО-2 "Общо устройство на МПС" не може да надвишава 2 учебни часа за денонощие.

8.13. Практическото обучение по модула ПО "Управление на МПС" не може да надвишава 2 учебни часа за денонощие.

8.14. Продължителността на учебните часове е както следва:

- а) за теоретичното обучение - 45 минути, като се осигурява време за почивка между часовете, минимум 10 минути; допуска се обучението да се организира на учебни блокове с продължителност от 2 учебни часа;
- б) за практическото обучение - 50 минути.

8.15. От определената продължителност на учебния час за практическо обучение, до 10 минути общо се използват за въстъпителен /уводен/ и за заключителен инструктаж.

Във въстъпителния инструктаж преподавателят въвежда обучавания в съдържанието на групата умения, които трябва да се формират.

В заключителния инструктаж преподавателят анализира работата на обучавания и посочва допуснатите грешки.

8.16. При груповото теоретично обучение, преподавателят отразява в учебния дневник по т.7.2 проведеното от него занятие, като отбелязва датата, началния и крайния час на занятието и преподадените теми. За всеки учебен час преподавателят отразява в дневника присъствието или отсъствието на всеки от обучаваните.

При индивидуалното теоретично обучение проведените занятия се отразяват в допълнителна учебна книжка по т.7.5 издадена за обучавания кандидат. След всяко занятие в графа „Забележка” от учебната книжка срещу преподадените теми преподавателят вписва датата, началния и крайния час на занятието и се подписва. След приключване на обучението допълнителната учебна книжка се прилага към учебния картон на кандидата.

8.17. При практическото обучение, преди всяко занятие по управление на МПС, преподавателят отразява в учебния картон по т.7.4 датата и началния час на занятието и вписва фамилията си. След приключване на занятието, преподавателят отразява крайния час на занятието и се подписва. Обучаваният се подписва в учебния картон след приключване на занятието.

По искане на обучавания преподавателят се подписва и в картата за преминалите часове от учебната книжка.

8.18. След 18 учебен час от практическото обучение може да се положи междинен практически изпит. Необходимостта от междинен практически изпит се преценява от ръководителя на учебната дейност. За учебния час, в който е проведен междинният изпит, данните в картоната се попълват само от лицето, провело изпита. Резултатът от изпита се нанася в учебния картон на определеното за това място.

8.19. По искане на кандидата по време на обучението преподавателят отразява в учебната книжка нивото на неговата подготовка.

8.20. След преминаване на теоретичното обучение кандидатът полага вътрешен изпит.

8.21. След успешно полагане на вътрешния изпит на кандидата се издава удостоверение за допускане до теоретичен изпит.

8.22. След преминаване на задължителния минимум от учебни часове за практическо обучение кандидатът полага вътрешен изпит. При успешно полагане на вътрешния изпит на кандидата се издава удостоверение за допускане до практически изпит.

8.23. Когато оценката от първия вътрешен практически изпит е отрицателна, кандидатът задължително преминава допълнително обучение от 4 учебни часа и полага втори вътрешен изпит. При успешно полагане на втория вътрешен изпит на кандидата се издава удостоверение за допускане до практически изпит.

8.24. Когато оценката и от втория вътрешен изпит е отрицателна, на кандидата се препоръчва допълнително обучение като броят на учебните часове се определя от преподавателя провел вътрешния изпит.

8.25. На кандидата може да бъде издадено удостоверение за допускане до практически изпит без да е положил успешно вътрешен изпит, когато той не желае да премине препоръчаното му допълнително обучение. В този случай кандидатът вписва това като забележка в учебния картон и се подписва.

8.26. След всеки вътрешен изпит, резултатът от изпита се нанася в учебния картон. По искане на обучавания резултатът се нанася и в учебната книжка.

8.27. Вътрешните изпити се полагат в учебния център, в който кандидатът е завършил обучението.

8.28. Номерата на издаваните удостоверения за допускане до изпит се образуват като пред номера, под който кандидатът е записан в регистъра по т.7.1, се поставя главна буква „Г” за удостоверението за допускане до теоретичен изпит и главна буква „П” за удостоверението за допускане до практически изпит.

8.29. В случаите, при които теоретичното и практическото обучение на кандидата се извършват в различни учебни центрове, практическото обучение започва след приключване на теоретичното обучение и успешното полагане на вътрешния изпит. Учебният център извършил теоретичното обучение предоставя на обучавания заверено копие от неговия учебен картон, а учебният център, който ще провежда практическото обучение издава учебен картон, към който прилага това копие.

8.30. Когато кандидат, започнал обучение в един учебен център, желае да продължи обучението си в друг учебен център и не е преминал всички теми от модулите за теоретично обучение, учебният център, който го е обучавал отразява преподадените теми в учебната книжка и я заверява с подпис на ръководителя и печата на учебния център. В случаите, когато е преминал всички теми, учебният център предоставя на обучавания заверено копие от неговия учебен картон.

Когато кандидатът желае да продължи обучението си в друг учебен център и не е преминал практическото обучение учебният център предоставя на обучавания заверено копие от неговия картон.

8.31. Лицата, получили разрешение за обучение на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС, трябва да осигурят безопасни условия за обучение и да организират и провеждат необходимите инструктажи на обучаваните лица.

9. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ

Преподавателите, които извършват обучението на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “В1”, трябва да отговаря на изискванията, определени в Наредба № 37.

10. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ МАТЕРИАЛНАТА БАЗА

10.1. Материалната, база използвана при обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “В1”, трябва да отговаря на изискванията, определени в Наредба № 37.

10.2. Помещението, използвано за учебен кабинет, трябва да има необходимите учебно-технически средства и/или дидактически материали, с които:

10.2.1. По модула ТО-1 "Безопасност на движението по пътищата" се онагледяват:

- основните понятия във връзка с пътищата, превозните средства и участниците в движението;
- сигналите на регулировчика;
- различните видове пътни светофари, пътни знаци, пътна маркировка и други средства за сигнализиране и тяхното използване;
- правилата за разположение на нерелсовите ППС върху пътя;
- правилата във връзка със скоростта на движение, дистанцията между превозните средства и спирането;
- различните маневри;
- сигналите подавани от участниците в движението;
- правилата, прилагани при преминаване през кръстовище, пътен възел, тунел, стеснен участък от пътя, жп прелез;
- правилата, които трябва да се спазват при преминаване покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници;
- специалните правила във връзка с тегленето на МПС;
- различните символи върху арматурното табло на автомобила;
- правилата във връзка с престоя и паркирането на превозните средства;
- различни начини за обезопасяване на ПТП;
- документите на водача и МПС (свидетелство за управление на МПС и контролния талон към него, свидетелство за регистрация на МПС, знак за преминал периодичен преглед за техническа изправност, застрахователна полица „Гражданска отговорност”, протокол за регистриране на ПТП без участието на контролните органи);
- документите във връзка с дейността на контролните органи (акт за установяване на административно нарушение, наказателно постановление, фиш).

10.2.2. По модула ТО-2 "Общо устройство на МПС" се онагледяват:

- общо устройство на автомобила;
- устройство на двигателя;
- трансмисия;
- ходова част, колела и гуми;
- устройство и действие на спирачната уредба;
- устройство на кормилната уредба;
- рама и каросерия на автомобила;
- електрообзавеждане на автомобила.

10.3. Площадката, използвана за обучение, трябва да има твърдо покритие /асфалт, бетон или др./ и да има форма и размери, които позволяват изпълнение на упражненията, определени в учебното съдържание на модула ПО.

11. ТЕКУЩ КОНТРОЛ, МЕЖДИНЕН ИЗПИТ И ВЪТРЕШНИ ИЗПИТИ

11.1. Цел на текущия контрол.

В процеса на обучението:

- да се установи съответствието между придобитите на определения етап от обучението знания, умения и поведение и изискванията към водачите на моторни превозни средства от съответната категория определени в Наредбата по чл.152, ал.1, т. 1, ЗДВП;
- обучаваният и обучаващият да получат информация за това, какво е необходимо да се промени в процеса на обучението, за постигане на крайните резултати.

11.2. Цел на междинния изпит и на вътрешните изпити.

Междинният изпит има за цел да определи ефективността (темпа) на обучението, като съпостави нивото на усвоените знания и придобитите умения с броя на учебните часове, използвани за това.

При вътрешните изпити целта е да се установи степента на съответствие между придобитите от кандидата знания, умения и поведение и изискванията към водачите на МПС от категория „В1” определени в Наредба № 39.

11.3. Система за оценяване.

- при текущия контрол на обучението по модул ТО-1 “Безопасност на движението по пътищата” - точкова система за оценяване;
- при текущия контрол на обучението по модул ТО-2 “Общо устройство на МПС” - точкова система и двубална система “да/не”;
- при вътрешния теоретичен изпит - двубална система “да/не”;
- при текущия контрол на обучението по модул ПО “Управление на МПС”, при междинния изпит и при вътрешния практически изпит - двубална система “да/не”.

11.4. Средства за оценяване.

- при текущия контрол на обучението по модул ТО-1 “Безопасност на движението по пътищата” – тестове;
- при текущия контрол на обучението по модул ТО-2 “Общо устройство на МПС” – тестове, въпроси и наблюдения на действията на обучаваните;
- при вътрешния теоретичен изпит – тестове;
- при текущия контрол на обучението по модул ПО “Управление на МПС”, при междинния изпит и вътрешния практически изпит – наблюдения на действията на обучаваните.

11.5. Провеждане на текущия контрол.

Текущият контрол се провежда от преподавателя в процеса на обучението.

11.5.1. При теоретичното обучение.

За проверка и затвърдяване на знанията, по преценка на преподавателя, се извършва текущ контрол:

- преди всяка тема, върху въпроси от предходната тема или
- преди всяко занятие, върху въпроси от темите на предходното занятие, или
- след преминаване на предварително определена група теми.

Обучаваните решават тестове, които те самите проверяват и оценяват с помощта на преподавателя. Грешките, които са допуснали обучаваните се анализират и разясняват от преподавателя.

Преподавателят задава въпроси и поставя задачи, свързани с устройството и техническото състояние на автомобила. Обучаваният отговаря на въпросите и изпълнява поставените задачи. Преподавателят оценява действията на обучаваните, посочва грешките и прави анализ на отговорите и изпълнението на задачите.

11.5.2. При практическото обучение.

Текущият контрол се провежда от преподавателя по време на обучението. При изпълнението на всеки елемент от групата умения преподавателят прави анализ на правилните и неправилни действия на обучавания.

11.6. Провеждане на междинния изпит и вътрешните изпити.

Междинният изпит и вътрешните изпити се провеждат от ръководителя на учебната дейност или определен от него преподавател от учебния център. За практическите изпити това не може да бъде преподавателя, обучавал кандидата.

11.6.1. Вътрешен теоретичен изпит.

Вътрешните теоретичните изпити се провеждат чрез решаване на тест на хартиен носител или по електронен начин. Съдържанието на тестовете отговаря на

изискванията на Наредба № 38 към тестовете за провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност. Попълването на теста, оценката на теста и продължителността на вътрешния изпит са съгласно изискванията на нормативната уредба за провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност, без да се спазва изискването за анонимност.

Резултатът от проведения вътрешен изпит се отразява в учебния картон. При отрицателна оценка кандидатът трябва да положи нов вътрешен изпит.

Изпитният тест, с който обучаваният успешно е положил вътрешния изпит, се прилага към учебния картон на кандидата и се съхранява в учебния център за срок от две години.

Когато тестът се решава по електронен начин, към учебния картон се прилага карта за успешно преминал вътрешен изпит, която съдържа трите имена на кандидата и номера, под който е записан в регистъра, списък на въпросите в теста (с номер на темата и номер на въпроса в нея), върху който са отбелязани грешните отговори, оценката, дата и подпис на кандидата и име, фамилия и подпис на преподавателя, провел изпита.

11.6.2. Междинен изпит. Вътрешен практически изпит

Междинният практически изпит, който се провежда след преминаване на повече от половината от задължителните часове за практическо обучение, обхваща само съдържанието на преминалите до този момент групи умения.

Резултатът от проведения междинен изпит се отразява в учебния картон. При отрицателна оценка се правят препоръки за повишаване ефективността от обучението.

До вътрешния практически изпит се допускат само кандидатите, издържали успешно вътрешния теоретичен изпит. Вътрешният практически изпит е идентичен като продължителност, съдържание и оценяване с изпита, който се провежда за придобиване на правоспособност. По време на изпита преподавателят отбелязва допуснатите грешки в контролна карта, идентична с картата използвана при изпита за придобиване на правоспособност.

Резултатът от проведения вътрешен изпит се отразява в учебния картон. При отрицателна оценка кандидатът трябва да положи нов вътрешен изпит при условията на т. 8.23 и 8.24.

Контролната карта от последния вътрешен практически изпит се прилага към учебния картон на кандидата и се съхраняват в учебния център за срок от две години.

Лицата, които притежават правоспособност за управление на МПС от категория "В1" без педал на съединителя (в свидетелството за управление на МПС срещу тази категория е вписан код 78) и се обучават за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория В1 без ограничение, не подлежат на междинен практически изпит.

12. ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРАВОСПОСОБНОСТ.

12.1. Лицата, които кандидатстват за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория „В1" полагат теоретичен и практически изпит.

Лицата, които притежават правоспособност за управление на МПС от категория "В1" без педал на съединителя (в свидетелството за управление на МПС срещу тази категория е вписан код 78) и кандидатстват за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория "В1" без ограничение, полагат само практически изпит.

12.2. Цел на изпита.

След завършване на обучението да се установи съответствието между придобитите от кандидата знания, умения и поведение, и изискванията към водачите на МПС от категория „В1” определени в Наредба № 39.

12.3. Система за оценяване при изпита:

- при теоретичния изпит – точкова система за оценяване;
- при практическия изпит – двубална система за оценяване “да/не”.

12.4. Средства за оценяване при изпита:

- при теоретичния изпит – тестове;
- при практическия изпит – наблюдения на действията на обучаваните.

12.5. Провеждане на изпита

Изпитът за придобиване на правоспособност за управление на МПС се провежда при условия и по ред, определени в Наредбата по чл.152, ал.1, т. 4, ЗДвП.

12.5.1. Съдържание на теоретичния изпит.

Теоретичният изпит се провежда писмено, чрез тест.

По време на теоретичния изпит трябва да бъдат проверени знанията на кандидата за:

- характеристиките на различните видове пътища и специфичните опасности при движение по тях;
- правилата за разположение на нерелсовите ППС върху пътя;
- маневрите, които могат да извършват водачите на различните пътни превозни средства;
- сигналите, подавани от участниците в движението;
- правилата във връзка с престоя и паркирането на превозните средства; правилата за спиране на МПС при повреда и неговото сигнализиране;
- правилата за движение по автомагистрала и автомобилен път;
- правилата за преминаване през кръстовище, пътен възел, тунел, стеснен участък от пътя, жп прелез;
- правилата, които трябва да се спазват при преминаване покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници и при движение в “жилищна зона”;
- специалните правила за някои участници в движението;
- различните видове пътни светофари, светлинните сигнали, сигналите на регулировчика, пътните знаци, пътната маркировка и другите средства за сигнализиране;
- нормите във връзка със скоростта на движение, дистанцията между превозните средства и спирането;
- рисковете, свързани с управлението на МПС при различни състояния на пътното платно и зависимостта им от атмосферните условия и различните часове на денонощието;
- влиянието на умората, алкохола и упойващите вещества върху поведението на водача, както и рисковете, свързани с агресивното поведение;
- специфичните особености на другите участници в движението, рисковете във връзка с това за пътното движение и по-специално рисковете във връзка с най-уязвимите участници – децата, пешеходците, водачите на двуколесни превозни средства и хората с ограничена подвижност;
- рисковете, свързани с особеностите в управлението на различните видове превозни средства и различния обхват на видимост, който имат техните водачи;
- предпазните мерки, които трябва да вземе при слизване от превозното средство;
- факторите за сигурност, свързани с превозното средство, товара и превозваните пътници;

- основните възли, агрегати и уредби на превозното средство, свързани с безопасността на движението; водачът трябва да знае най-често срещаните технически неизправности по кормилната уредба, спирачната уредба, гумите, фаровете, пътепоказателите, светлоотразителите, огледалата за виждане назад и други, свързани с безопасността на движението;
- оборудването на автомобила във връзка с безопасността на водача и пътниците (активна и пасивна безопасност);
- факторите, свързани с превозвания товар и неговото разположение върху превозното средство, които оказват влияние върху безопасността на движението;
- задълженията на водача; документите, изисквани във връзка с използваното превозно средство;
- административнонаказателната отговорност на водачите и принудителните административни мерки, които могат да налагат контролните органи;
- причините за пътнотранспортните произшествия и правилата за поведение при ПТП;
- мерките, които трябва да се вземат, за да се помогне на пострадали при пътнотранспортно произшествие;
- правилата за експлоатация на автомобила, свързани с опазването на околната среда и оптималната консумация на гориво.

12.5.2. Съдържание на практическия изпит.

До практическия изпит се допускат само кандидатите, издържали успешно теоретичния изпит.

По време на практическия изпит трябва да бъдат проверени уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на течностите (спирачна течност, масло, охладителна течност, течността на стъклоумивателното устройство), светлините, пътепоказателите и звуковия сигнал;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад и облегалките за глава (ако има такива) и поставяне на обезопасителните коланите на автомобила;
- проверка дали вратите са затворени.

По време на практическия изпит трябва да бъдат изпълнени най-малко две от изброените упражнения, в това число едно с движение назад:

- движение назад по права линия или движение назад с отклонение наляво или надясно при спазване очертаванията на пътната лента;
- завиване в обратна посока с използване на движение напред и движение назад;
- паркиране на превозното средство и напускане на мястото за паркиране (успоредно, под ъгъл или перпендикулярно на посоката на движение, движейки се напред или назад, на хоризонтален път, при изкачване или спускане);
- използване на спирачката за точно спиране (при възможност “аварийно спиране”).

По време на практическия изпит се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;

- на кръстовище – приближаване и преминаване през него (при пресичане и вливане);
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при навлизане и напускане на автомагистрала/**скоростен път** (автомобилен път) - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне (при възможност);
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, тунел, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизване от превозното средство.

13. ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА УЧЕБНАТА ДОКУМЕНТАЦИЯ

13.1. При необходимост от изменение или допълнение на учебната документация се прави мотивирано предложение до министъра на образованието, младежта и науката.

13.2. Експертна комисия, назначена със заповед на министъра на образованието и науката, разглежда направените предложения и оценява кои от тях следва да бъдат отразени в учебната документация.

13.3. На основание направената оценка от експертната комисия се подготвя проект на съответната част от учебната документация, която се утвърждава от министъра на образованието, младежта и науката.